

BILTEN br. 19

maj 2004

SUSRETI

Redakcija Biltena želi da obavesti čitaoce, da umesto kao aprilski, ovaj broj realno datiramo majem 2004. godine, s tim što će se ubuduće nastaviti mesečno izlaženje Biltena. Sve zainteresovane pozivamo na saradnju. Priloge, komentare i eventualne primedbe od sada možete slati na dve adrese: doidu@ptt.yu (Dobriša Kovačević, Dimitrija Tucovića 4, 23000 Zrenjanin) i bomiskovic@yahoo.com (Bojana Mišković, Majke Jevrosime 36, 11000 Beograd).

Takođe obavestavamo čitaoce da je ponovo postavljen web-site „Susreti”, sa novom adresom <http://susreti.net/>

Rudolf Štajner

LJUDSKO SRCE

Originalni naziv: »Menschliches Seelenleben und Geistesstreben im Zusammenhange mit der Welt und Erdentwicklung» GA 212

Dornah, 26. maj 1922.

Često smo objašnjavali razvoj čoveka tokom prvog perioda njegovog života. Prošlo je mnogo godina od kada sam prvi put ukazao na to da dete u periodu od rođenja do promene zuba mnogo imitira. Manje ili više instinktivno – i snažno – ono doživljava sve što se događa u njegovom okruženju. Kasnije, jedino putem čulnih organa može tako snažno da se doživi spoljni svet iako nismo svesni te činjenice. U našim očima, na primer, imamo proces koji imitira u izvesnom smislu ono što se dešava u spoljnom svetu – reprodukujući ga, kao što kamera reprodukuje sve što je ispred njenih sočiva. Čovek postaje svestan onoga što je tako imitativno reprodukovano u njegovim očima i na taj način dobija podatke o spoljnom svetu. Tako je isto i sa ostalim čulima, ali ovo ograničenje imitativnog načela na obod ljudskog organizma dešava se samo u kasnijem životnom dobu.

U ranom detinjstvu, sve do promene zuba, čitavo telo učestvuje u procesu imitacije, iako u manjem obimu. Na ovom stepenu razvoja čitavo telo je u određenom pogledu dovedeno u vezu sa spoljnim svetom kao što su čula, tokom preostalog ljudskog života. Dete je još uvek uglavnom biće koje oponaša. Ono sledi načine na koje spoljašnje stvari deluju na njega i u sebi ih imitira. Stoga je vrlo važno da se ne dozvoli bilo kakvo dešavanje u okruženju mlađeg deteta, čak ni u našim mislima ni u osećanjima, koje ono ne može pravilno da primi i usvoji.

S promenom zuba dete se ne ponaša više kao čulni organ već prihvata nešto od prirode ideja. Dete počinje da se upravlja prema onome što mu se govori. Prethodno, ono je bilo rukovođeno onim što smo mi *radili* u njegovom okruženju, a sada se stvaraju uslovi da dokuči ono što mu se *govori*. Autoritet tako postaje odlučujući činilac od promene zuba do puberteta. Dete će tako sasvim prirodno slediti i biti vođeno onim što mu se kaže. Sam govor će, naravno, naučiti oponašajući, ali ono što je

izraženo i saopšteno kroz jezik – to može postati odlučujući činilac za dete tek posle promene zuba. Prava moć rasuđivanja isto tako, kada dete ili adolescent počinje da stvara sopstvenu sposobnost rasuđivanja, dolazi tek u doba puberteta. Pre toga dete ne može da stvori pravi sud.

Do sada sam opisivao prilično jednostavno, spolja gledajući, kako dete urasta u svet. Ove činjenice može posmatrati svako ko poseduje nepristrasan osećaj za istinu, ali su one povezane sa veoma značajnim unutrašnjim procesima i o njima želim danas da govorim.

Često sam ukazivao na to da ljudsko etersko telo živi u bliskoj zajednici sa fizičkim telom sve dok ne počne promena zuba. Prema tome, takođe sam rekao da možemo opisati promenu zuba kao odlučujući momenat u rađanju eterskog tela. Na isti način, možemo da poredimo rađanje astralnog tela sa pubertetskim dobom. Međutim, to je samo spoljašnje objašnjenje. Danas ćemo probati da dođemo do mnogo dubljeg opisa ovog procesa.

Razmotrimo čoveka u duhovnom svetu, mnogo pre nego što je razvio težnju da se utelovi u fizičko. Tamo ga vidimo kao duhovno-duševno biće u duhovno-duševnom svetu. Takvi smo svi bili pre nego što smo se utelovili u ono što je za nas bilo pripremljeno u vidu fizičkog tela u majčinom organizmu. Tada se sjedinjujemo sa fizičkim telom da bismo prošli kroz period sopstvenog zemaljskog postojanja između rođenja i smrti. Mnogo pre toga, kao što sam rekao, bili smo duhovno-duševna bića. Ono što smo bili i što smo tamo doživeli veoma se razlikuje od onoga što doživljamo između rođenja i smrti na Zemlji. Stoga je teško opisati iskustva između smrti i novog rođenja; ona su potpuno razlikuju od zemaljskih uslova. Čovek obrazuje svoje zamisli na osnovu zemaljskih iskustava i upravo na osnovu njih, obrazuje svoje predstave. Danas se nećemo previše zadržavati na osobinama čoveka unutar duhovno-duševnog sveta; radije ćemo za početak razmotriti, njegovo poniranje ka Zemlji da bi se obavio novim fizičkim telom.

Pre nego priđe svom fizičkom telu ili radije svom zametku ili embrionu, čovek privlači u sebe snage eterske vasseljene. Mi na Zemlji živimo u fizičkom svetu okarakterisanom čulima i shvatamo ga zemaljskim intelektom. U ovom svetu, međutim, ne postoji ništa što nije prožeto eterskim svetom i pre nego što čovek dospe u položaj da se kroz embrion sjedini sa fizičkim svetom, privlači k sebi snage eterskog sveta i tako obrazuje sopstveno etersko telo. Reći da se čovek “oblači” u etersko telo nije dovoljno, već mora da prodremo dublje u prirodu i konstituciju ovog tela.

Ono je u smislu nastajanja i razvijanja u ljudskom biću, svet za sebe – jedan svet, možemo reći, u formi slike. Svojim obimom izražava nešto od prirode zvezda, a svojim donjim delom nešto što manje ili više izgleda kao slika Zemlje. U sebi čak nosi nešto kao sliku prirode Sunca i prirode Meseca.

Ovo je od naročite važnosti. Pri našem silasku u zemaljski svet, kada u sebe privlačimo snage opšteg etra, mi zaista nosimo u našem eterskom telu neku vrstu slike kosmosa. Ukoliko bismo mogli da izvučemo etersko u trenutku kada se udružuje sa fizičkim, dobili bismo oblik lopte – mnogo lepši nego što je ikada načinila bilo kakva mehanička sprava – sfere upotpunjene zvezdama i Zodijakom, Suncem i Mesecom.

Takav sastav eterskog tela ostaje tokom embrionalnog doba, dok ljudsko biće sve više srasta sa fizičkim. Malo će početi da iščezava, ali ipak ostaje. Uistinu ostaje sve do sedme godine, tj. do promene zuba. U eterskom telu malog deteta ta kosmička sfera je još uvek prilično prepoznatljiva, ali sa sedmom godinom – sa promenom zuba – ta oblička koja posmatramo u eterskom telu, počinju da se zrakasto račvaju, ako možemo tako da kažemo. Prethodno su više ličila na zvezde; sada počinju da liče na zrake. Zvezde se rastapaju u ljudskom eterskom telu, ali kako to čine tako postaju zraci, zraci koji teže da se sjedine.

Sve se ovo dešava postepeno tokom životnog perioda između promene zuba i puberteta, u kojem tokovi toliko napreduju da ti zraci koji su srasli zajedno u centru, obrazuju jasnu, sopstvenu etersku strukturu. Zvezde su se postepeno izgubile dok je struktura okupljena u centru postala naročito životna. A pravo u središtu ove centralne eterske strukture, u doba puberteta, fizičko srce, sa svojim krvnim sudovima, lebdi.

Tako imamo ovu neobičnu pojavu gde se zvezdasto etersko telo povlači unutra, a kako je etersko telo neizdiferencirano na periferiji organizma – vrlo se malo tu može razlikovati. S druge

strane tokom perioda promene zuba do puberteta, izrazito je blistavo i zrači od spoljnog ka unutaršnjem. Potom se skuplja i tamo, jasno lebdeći unutar toga, stoji fizičko srce.

Ne smete pretpostaviti da do tada čovek nema etersko srce. Sigurno ga ima, ali ga stiče drugačije nego što je to slučaj sa eterskim srcem koje će sada postati njegovo, jer sakupljena blistavost koja nastaje u doba puberteta, postaje pravo, istinsko ljudsko etersko srce. Etersko srce koje je imao pre ovog vremena je ono koje je dobio posredstvom nasleđenih snaga embriona. Kada čovek dobije etersko telo i njime prodire dalje u fizički organizam, neka vrsta eterskog srca – zamenik eterskog srca, da tako kažemo – je privučeno snagama fizičkog tela. Ovo etersko srce ostaje tokom detinjstva, ali potom se postepeno raspada. (To ne zvuči lepo, ali je upravo tako). Prvo etersko srce se lagano raspada, a na njegovo mesto, kao da je neprekidno zamenjivalo ono koje ispada u eterskom procesu truljenja, dolazi ovo pravo etersko srce. Ono je zbir čitave kosmičke sfere koju smo sobom doneli kao etersku formu, verna slika kosmosa, kada smo se kroz začecje i rođenje uputili u ovaj zemaljski život.

Tako možemo da uđemo u trag, kroz vreme od rođenja ili začecja do puberteta, očiglednoj promeni u celoj eterskoj formi koje ljudsko biće sobom nosi. To se može opisati ovako: tek posle puberteta ljudsko biće poseduje sopstveno etersko srce – oblikovano ne privremeno putem spoljnjih sila, već iz sopstvenog eterskog tela.

Sve eterske sile koje deluju u čoveku do puberteta teže da ga obdare tim novim ljudskim srcem. Ono je u eterskoj sferi proces sličan promeni zuba, jer, kao što znate, do te promene mi imamo zube koji su nasleđeni; oni bivaju odbačeni i njihovo mesto zauzimaju drugi, stalni zubi – oni koji su uistinu naši sopstveni. Isto tako, etersko srce koje je naše do puberteta biva odbačeno i tada primamo naše sopstveno. U tome je stvar – primamo sopstveno etersko srce.

Tada se odvija još jedan paralelan proces sa ovim. Kada posmatramo čoveka, upravo posle njegovog ulaska u fizički svet, tj. kao vrlo malo dete, nalazimo mnoštvo pojedinih organa prepoznatljivih u njegovom astralnom telu. Čovek, kao što sam rekao, stvara sebi etersko srce, koje je slika spoljnog univerzuma. U svom astralnom telu, međutim, sobom donosi sliku iskustava koje je prošao između svoje poslednje smrti i sadašnjeg rođenja. Mnogo, vrlo mnogo toga može da se vidi u astralnom telu deteta, velike su tajne tu upisane. Mnogo se toga može videti od onoga što je čovek iskusio između svoje poslednje smrti i sadašnjeg rođenja. Osim toga, astralno je veoma izdiferencirano, individualizovano.

Dolazimo sada do nečeg čudnog: tokom vremena kada se gore navedeni tok odvija u astralnom telu, ovo jako izdiferencirano astralno postaje zaista sve manje diferencirano. Prvobitno to je entitet za koji možemo reći da dolazi iz drugog sveta, iz sveta koji nije tu u fizičkom, niti čak u eterskom univerzumu. Do vremena puberteta, sve što živi u tom astralnom telu – kao mnoštvo pojedinih formi i struktura – klizi u fizičke organe, pre svega u one organe koji su smešteni (govorimo okvirno) iznad dijafragme. Veličanstvene strukture, blistavo prisutne u astralnom telu u prvim danim života, klize postepeno u formaciju mozga i prožimaju čulne organe. Tada neke druge strukture klize u disajni organizam, druge opet u srce i kroz srce u arterije. Ne idu direktno u stomak, već se samo kroz arterije najzad šire u trbušne organe. Tako vidimo čitavo astralno telo, koje čovek donosi sa sobom rođenjem u fizičko postojanje – vidimo kako postepeno tone u organe. Klizi u organe. Prirodno, to zvuči čudno za uobičajene ideje današnjice, ali ovo što smo rekli je sasvim verno stvarnosti. Sve dok ne odrastemo, naši organi su zatvoreni u tih nekoliko oblićja i struktura našeg astralnog tela.

Upravo u ovome leži ključ za dublje poznavanje ljudskih organa; oni ne mogu biti stvarno shvaćeni dok ne razumemo astralno koje čovek sobom donosi. Mora da znamo, na prvom mestu, da svaki pojedini organ sobom nosi, na neki način, astralno nasleđe, što je slučaj u početku čak i sa eterskim srcem. Osim toga, mora da znamo da se ovo nasleđeno astralno postepeno sve više i više prožima onim što čovek sobom donosi kao sopstveno astralno telo koje uranja, delić po delić, u fizičke i eterske organe.

Srce je izuzetak, u izvesnom smislu. Ovde, takođe, astralni deo uranja, ali u srcu se usredsređuju ne samo astralni tokovi već takođe i eterski. Prema tome, srce je neobično važan organ za čoveka.

Astralno telo sve više postaje neodređeno, jer šalje u fizičke organe određene forme koje donosi sobom iz drugog života. Šalje ih dole u fizičke organe, tako da su tu zarobljeni i time je sâmo astralno telo postalo kao manje-više neki oblak magle. Međutim – ovo je zanimljivo – dok se sa ove strane astralno pretvara u oblak magle, nove diferencijacije dolaze u njega sa druge strane, prvo lagano, potom potpuno redovno i sve više od doba puberteta nadalje.

Kada se beba batrga nogicama, to se vrlo malo vidi na astralnom telu. Uistinu, dejstvo je tu, ali diferencijacije koje je astralno telo donelo sa sobom je uveliko pojačana. Postepeno ove forme iščezavaju, klize u fizičke organe. Astralno telo sve više postaje oblak magle. Kada se dete rita i vrpolji, svakovrsni uticaji dopiru u astralno telo iz tih detinjih pokreta, ali se sudaraju sa onim što tamo nađu, odbijaju se i ponovo nestaju. To je kao da pritiskate elastičnu loptu: ona odmah povratu svoj oblik. Sve se ovo smanjuje kako dete uči da govori i razvija ideje koje se zadržavaju u sećanju. Tada vidimo kako se njegovi pokreti – inteligentni pokreti sada, kao hodanje, pokretanje ruku i tome slično – sve više zadržavaju u astralnom telu.

Da, zaista, bezbroj toga može biti zapisano u astralnom telu. Kada imate recimo 44 godine, skoro svi vaši pokreti su tamo upisani kao u tragovima i mnoge druge stvari takođe, kao što ćemo videti. Astralno telo može upiti mnogo toga što smo naučili od kada smo progovorili i počeli da mislimo i od kada je njegova sopstvena konfiguracija rastvorena. U ovaj neizdiferencirani entitet, upisano je sve što sada radimo – pokreti naših ruku i nogu i ne smo to, već i sve što postizemo posredstvom naših ruku i nogu. Na primer, kada pri pisanju držimo pero; sve što ovako postizemo u spoljnjem svetu je tamo upisano. Kada cepamo drva ili ako nekoga ošamarimo, sve je upisano u astralnom telu. Čak i onda kada sami ništa ne radimo već dajemo uputstva nekome ko će to da radi, čak i tada je upisano, putem veze sadržaja naših reči sa onim što drugi čini. Ukratko, celokupna ljudska delatnost koja je izražena u spoljnjem svetu zapisana je u astralnom telu; tako astralno telo postaje uobičajeno na mnoge načine putem svih naših ljudskih radnji.

Ovaj postupak, kao što sam rekao, počinje kada dete uči da govori, uči da uobličiti misli u govor. To se ne odnosi na pojmove koje dete prima, ali ih se potom ne može setiti. Ono počinje od trenutka od koga počinje da se seća, sa običnom svešću, u kasnijem životu.

Nadalje, neobično je da sve što je tako upisano u astralno telo ima težnju da se unutarne sretno, baš kao što se zračenje eterskog tela sreće u eterskom srcu. To su sve naša ljudska dela koja se, takođe, unutarne sreću. Osim toga, ovo ima vrstu spoljnog uzrokovanja. Jednostavno kao ljudska bića na Zemlji, upućeni smo da učestvujemo u mnogim vidovima delatnosti. One same sebe izražavaju, kao što sam baš sada rekao, kroz astralno telo, ali tu je i večni otpor. Uticaji koji se vrše na ljudski organizam ne mogu uvek da se uzdignu, takoreći. Uvek postoji određeni otpor; oni su ponovo saterani dole. Sve što radimo u vezi sa našim fizičkim organima teži da se uzdigne na gore ka glavi, ali ljudska organizacija sprečava da dotle dođe. Stoga se ti uticaji skupljaju i obrazuju vrstu astralnog centra.

To je, još jednom da ponovimo, jasno razvijeno u vremenu puberteta. Na istom mestu gde se etersko srce – naše sopstveno etersko srce – formiralo, mi sada imamo takođe i astralnu strukturu, koja objedinjava sve naše radnje. Tako je, posle puberteta, stvoren centralni organ u kome su usredsređene sve naše ljudske delatnosti. To je stvarno tako: upravo u predelu gde je čovekovo srce, sva njegova aktivnost je centralizovana, u ovom slučaju niti fizički niti eterski, već astralno. Važno je podvući da u vreme kada nastane pubertet (prirodno, astralni događaji se podudaraju samo približno sa fizičkim), čovekovo etersko srce je do tada toliko obrazovano da može da primi ove snage koje se razvijaju iz naših spoljnih delatnosti. Tako, možemo uistinu reći (a to rekavši ukazujemo na stvarni događaj u ljudskom unutaršnjem biću): od puberteta nadalje, čitava ljudska delatnost postaje umetnuta, pomoću astralnog tela, u njegovo etersko srce – i u ono što je nastalo iz slika zvezda, iz predstava kosmosa.

Ovo je fenomen od neizrecive važnosti jer, dragi moji prijatelji, ovde imamo spajanje kosmosa i onoga što čovek čini u ovom svetu. U srcu, bar što se eterskog univerzuma tiče, imate kosmos sakupljen u centar, dok istovremeno, bar što se astralnog tiče, imate okupljanje svega što čovek čini u svetu. Ovo je trenutak gde su kosmos – kosmički procesi – udruženi sa čovečijom karmom.

Ovaj prisan odnos astralnog tela sa eterskim telom nigde se u ljudskom organizmu ne može naći, osim u predelu srca, gde on zaista jeste. Čovek je doneo sobom kroz rođenje, predstavu vasionu u svom eterskom telu i čitav svemir, koji je tamo u njemu kao esencija, prima sve ono što on radi i sebe time prožima. Tako, neprekidnom zajedničkom delatnošću sa tim uzajamnim prožimanjem, dobijena je mogućnost da se ljudska delatnost kroz sam život ulije u suštinsku sliku vasionu.

Potom, kada čovek prođe kroz dveri smrti, ovo etersko-astralno ustrojstvo – u kome, ako tako možemo da kažemo, pluta srce – sadrži sve što će čovek sobom poneti u svoje dalje živote duše i duha, kada odloži svoje fizičke i eterske oblike. Nadalje, kako se on uveliko širi u duhu, može preneti čitavu svoju karmu u kosmos, jer je supstanca čitavog kosmosa sadržana u njemu, privučena je u njegovo srce, u etersko telo srca. Došla je iz kosmosa i promenila se u taj eterski entitet, a potom se sakupila kao esencija u srcu, a sada teži da se još jednom vrati u kosmos. Ljudsko biće se širi u kosmos. Ono biva primljeno u svet duša i proći će kroz ono što sam opisao u mojoj knjizi “Teosofija” kao prolaz kroz svet duša, a potom kroz zemlju duha.

Uistinu, to je tako. Kada razmatramo ljudsko ustrojstvo u svom nastajanju, možemo sebi reći: u oblasti srca nalazi se zajednica kosmosa sa zemaljskim carstvom i na taj način je kosmos, sa svojom kosmičkom konfiguracijom, unesen u naše etersko telo. Tamo je spremno da primi sve naše delatnosti, sve što činimo u životu. Potom, ponovo odlazimo napolje, zajedno sa svim što je sebe obrazovalo u nama kroz ovo prisno prožimanje kosmičkog eterskog sa našim sopstvenim ljudskim radnjama. Tako, ponovo ulazimo u novo kosmičko postojanje, prošavši kroz dveri smrti.

Na ovaj način smo sasvim određeno opisali kako ljudsko biće živi kroz fizičko telo i kako je u mogućnosti da se iz njega izvuče zahvaljujući tome što su mu njegova dela omogućila da dobije snagu i čvrsto drži ono što je prvobitno obrazovao u sebi kao suštinu iz kosmosa.

Fizičko telo, kao što znate, oblikovano je u okrilju fizičkih i zemaljskih snaga nasleđa, što će reći snaga embriona. Ono što čovek sobom donosi iz duhovnog sveta, privukavši etersko telo, spaja se sa ovim; ali moramo ići dalje. U astralnom, tom čudesnom entitetu koje je doneo sobom, živi *Ja*, koje prošavši mnoga zemaljska postojanja ima iza sebe dugačku evoluciju. To *Ja* stoji u određenoj vezi simpatije sa svim složenim oblicima koji su prisutni u astralnom telu. (Koristeći reč simpatija u vezi sa ovim, još jednom opisujem nešto u potpunosti stvarno). Potom, kada ovi astralni oblici skliznu u fizičke organe, kao što je gore objašnjeno, *Ja* zadržava ovu simpatiju i produžava istu unutarnju simpatiju do samih organa. *Ja* se uveliko širi u organe i zaseda ih. Od najranijeg detinjstva, dakako, *Ja* je u određenoj vezi sa organima, ali u to vreme nasledni uslovi, o kojima sam govorio, prevladavaju; prema tome, veza organa sa *Ja* je više spoljašnje prirode.

Kada kasnije *Ja* zajedno sa astralnim telom sklizne u fizičke organe, evo šta se dešava: dok je kod malog deteta *Ja* bilo prisutno samo spoljnje duž puteva krvi, sada se sjedinjuje sa cirkulacijom krvi sve više unutarnje, intenzivno, dok – ponovo u pubertetu – ne uđe tamo u najpotpunom smislu; i dok imate astralnu formaciju oko eterskog i fizičkog srca, *Ja* ide drugim putem. Ono klizi u organe pluća i putem krvnih sudova, koji prolaze od pluća do srca, sve bliže prilazi srcu. Sve više sjedinjeno sa cirkulacijom krvi, ono sledi puteve krvi. Putem snaga koje idu tokom krvi, *Ja* ulazi u ono što je obrazovano iz zajednice eterskog i astralnog srca, u čemu etersko iz kosmosa raste zajedno sa astralnim iz nas samih.

Kao što sam rekao, ovo astralno telo postepeno počinje da sadrži mnogo toga jer sve naše delatnosti su u njemu zapisane i to nije sve. *Ja* pored toga poseduje simpatiju prema svemu što čini astralno telo, prema našim namerama, idejama, koje su takođe tu upisane – mislim na namere i ideje iz kojih nastaju naši postupci. Tu imate potpuno spajanje karme sa zakonima čitavog kosmosa.

O svemu što se tako dešava u ljudskom biću, ljudi danas znaju stvarno malo i mi možemo to potvrditi podvlačeći da sve ove stvari, o kojima ljudi ništa ne znaju, stoje u vezi sa ljudskim srcem. Oni znaju šta se dešava ovde u fizičkom svetu i razmatraju to u odnosu na zakone morala. Prava je činjenica da je sve što se dešava u životu morala i sve što se fizički dešava u svetu, leži upravo u ljudskom srcu. Ovo dvoje – moralno i fizičko – koje se kreće tako nezavisno, a opet jedno uz drugo za današnju modernu svest, nalazimo u njihovoj stvarnoj zajednici kada naučimo da razumemo sve konfiguracije ljudskog srca.

Prirodno, sve što se dešava u srcu je mnogo skrivenije nego događaj koji se tako očigledno odigrava sa promenom zuba. Mi posedujemo nasledene zube; potom ponovo obrazujemo zube iz sopstvenog organizma. Prethodni ispadaju, novi ostaju. Prethodni imaju nasledenu težnju da propadnu; ne mogu se nikada očuvati, čak i da ne ispadnu. Stalni zubi, sa druge strane, razaraju se uglavnom spoljnim uslovima – uključujući, naravno, uticaje iz samog organizma. Isto kao u pubertetu, na nevidljivi način, naše etersko srce je prepušteno raspadanju i sada stičemo vrstu trajnog eterskog srca.

Samo što je ovo stalno etersko srce u potpunosti prilagođeno da primi u sebe naše delatnosti. Prema tome, velika je razlika da li čovek umre pre ili posle puberteta. Kada smrt nastupi pre puberteta, on ima samo težnju da što je učinio na Zemlji bude karmički nasledeno kasnije. Čak i ukoliko dete umre pre puberteta, ovo ili ono će svakako biti ugrađeno u njegovu karmu, ali je uvek prilično neodređeno i nestalno. Obrazovanje karme, pravo govoreći, počinje samo od trenutka kada astralno srce preuzme etersko srce i kada se sjedine. To je, uistinu, stvaran organizam za oblikovanje karme. Prilikom smrti, ono što je sakupljeno i usredsređeno u ljudskom biću, postaje sve više kosmičko, a u našem sledećem zemaljskom životu ugrađeno je u čoveka još jednom iz kosmosa. Sve što mi činimo, prema tome, ne tiče se samo nas samih. Ugrađeno unutar nas je nešto što dolazi iz kosmosa i teži, posle smrti, da još jednom prenese naša dela u kosmos. Jer upravo se iz kosmosa karmički zakoni izrađuju, oblikujući našu karmu. Tako prenosimo posledice onoga što je kosmos preveo iz naših dela ponovo u zemaljski život, na početku našeg sledećeg života na Zemlji.

Prevod sa engleskog: Aleksandra Andrijević

Dva euritmijaska kursa

U vremenu oko Uskršnjih Susreta ove godine održala su se dva euritmijaska kursa - jedan u Zrenjaninu, jedan u Beogradu.

Nataša Kraus nastavila je da radi sa Zrenjaninskom euritmijaskom studijskom grupom.

U toku tri dana imali smo priliku da radimo na vaspitavanju svoga tela, da popravimo svoje držanje, da sebe bolje doživimo u prostoru. Imali smo priliku da doživimo socijalno u grupi kroz euritmiju kao živu socijalnu pokretačku snagu.

Ipak najdublji utisak ostavio je rad na špruhovima Štajnerovog kalendara duše. Oblici u prostoru koji nastaju euritmijaskim predstavljanjem kalendara duše mogu se prosto udahnuti. A utoliko ih je teže ispričati.

Zahvaljujemo se Nataši na nesebičnom višegodišnjem radu.

Corinne Stebler održala je i ove godine kurs euritmije u Beogradu.

Svojim lakim, lebdećim korakom i ovog puta uvela nas je u svet umetnosti. Blage i vesele naravi, učinila je da učesnici kursa ni za trenutak ne oseće težinu i zamor.

I ovoga puta imali smo priliku da se upoznamo sa euritmijaskim izvođenjem špruhova Štajnerovog kalendara duše, kao nezaobilaznog elementa u toku doživljavanja euritmije.

Možda najdublji utisak ostavilo je objašnjenje sedmougla, povezivanjem sa sedam planeta, sedam metala, sedam boja, samoglasnicima i organima čovekovog tela, a posebno povezivanjem sa sedam dana u nedelji u kojoj se odigrala smrt Bogočoveka na krstu i njegovo uskrsnuće.

Corinn, hvala na nesebičnom zalaganju.

Mirjana Grubić

SUSRETI 2004. - BEZGRANIČNO RAZUMEVANJE

Prvi dan Susreta

Tokom podijumskog razgovora gospodina Jerotića i gospodina Klünkera, na najlepši način je prezentovano razumevanje, koje je kod svih prisutnih probudilo novu nadu.

Prof. Jerotić je na početku svog uvodnog izlaganja postavio pitanje: „Šta je to duhovnost?“, nudeći kao odgovor da je „to proces kojim ljudsko biće transcendirira (prevazilazi) sebe, svoj ego i svoj interes“. Mислеći pod pojmom duhovnosti u stvari na religiju, on izdvaja hrišćanstvo kao jedinu monoteističku religiju koja podrazumeva Sveto trojstvo. Citirajući K.G. Junga da je „najstariji arhetip u kolektivnom nesvesnom homo religiosus“, g. Jerotić je objasnio da svaki čovek u sebi nosi Boga. I kada svaki čovek u okviru svoje profesije razvija duhovnost kroz proces individuacije koji traje celog života, on može delovati terapeutski samo u onoj meri u kojoj kroz njega deluje duh. U tom smislu su neuroze nešto kao čorsokak procesa individuacije, jer „ako ne postaneš bolji, postaćeš gori“.

I dr Klünker je svoje izlaganje otpočeo potencirajući kao suštinski problem XX veka duhovnost individue, ukazujući pri tome da Zapadu pretila opasnost da se Ja razvije bez prisustva duha, a Istoku da ostane duhovan, ali bez prisustva Ja. Prethodni vek je bio u znaku psihologije, ali je prošao u znaku njene nemoći da odgovori na dva pitanja: Šta je čovek? i Ko sam ja?

Citirajući Rudolfa Štajnera g. Klünker je ponudio odgovor na prvo pitanje: „Čovek je ono što misli o sebi“ (čovek je sve manje prošlost, realizovana kroz ličnu biografiju i reinkarnaciju), kao i odgovor na drugo pitanje: „Ja je čežnja za ispunjenjem duha“ (a u ispunjenju duha leži spoznaja). Iz ovoga proističe da je malo važno ono što govorimo, već je važnije ono što zapravo jesmo (što smo od sebe duhovno napravili). Tako se, na primer, depresija može definisati kao osećanje koje nije u vezi sa svesnim mislima.

Iz međusobnog razgovora koji je potom usledio, oba govornika su se dotakla više tema, od kojih su za mene najinteresantnije bile: volja, reinkarnacija i realnost.

Prof. Jerotić je izneo stav da ljudi kroz psihologiju traže sebe, a kroz sebe duh, postavljajući pitanje o razlici u volji kod Germana i Slovena. Dr Klünker je odgovorio da je Zapad imao probleme sa slepom voljom. Kao rešenje je ponudio mogućnost da Zapad od Istoka nauči kako da razvije unutrašnje osećanje kojim će volju obaviti novom ljudskošću. To se može postići kada se volja prožme ljudskim osećanjem i mišljenjem. Takodje, Istok od Zapada može naučiti kako u bezizlaznim situacijama bez očajavanja istrajati.

Prof. Jerotić je preko pojmova determinizma i indeterminizma došao do negiranja pojma reinkarnacije, iznoseći stav da hrišćanstvo traži od čoveka napor da u jednom jedinom životu postigne individuaciju (ili oboženje, kako to nazivaju hrišćani).

Dr Klünker je na to odgovorio da je rano hrišćanstvo (Origen u III veku) imalo drugačiji stav po pitanju reinkarnacije i da je srednjevekovno hrišćanstvo moralo da odustane od njega zbog odgovornog razvoja čoveka. Pitajući se na koji način možemo da mislimo o reinkarnaciji (a ne da verujemo u nju), doktor je citirao iz Jevanđelja: „Svi gresi se mogu oprostiti, osim greha protiv Svetoga duha“ tumačeći to kao individualnu odgovornost, u smislu da je „svaka šansa za razvoj koju propustimo nenadoknadiva“.

Prof. Jerotić je citirao oca Tadeja, prostog monaha koji nije čitao R. Štajnera, i koji je govorio: „Čovek je ono što misli“. Na to je Dr. Klünker ponovio ranije izrečenu rečenicu da je čovek ono što misli o sebi, dodajući da su misli stvorile snagu, jer je ranije svet misli predstavljao stvarnost koje je postojala.

Na samom kraju, g. Jerotić je izneo podelu hrišćanstva na etape, koju je u XII ili XIII veku napravio Joakim Fjore: I etapa je period Boga Oca; II etapa je period Boga Sina; III etapa je period Svetog duha. „Sveti Serafin Sarovski i Sveti Silvan Atonski su govorili da dolazi vreme Svetoga duha i pozivali ljude da se mole Svetome duhu.“

Gospodin Klünker je ukazao na Šelingova tri stepena hrišćanstva: I stepen je period Svetog Petra (prošlost); II stepen je period Svetog Pavla (sadašnjost); III stepen je period Svetog Jovana (budućnost).

U završnoj reči oba sagovornika su još jednom potencirala međusobno razumevanje kao rezultat kretanja putem duhovnosti na kome ne postoje granice.

Drugi dan Susreta je protekao u intenzivnom radu kojim je znalački rukovodio Dr.Dr.Wolf –Ulrich Klünker.

Druženje uz zakusku koju je omogućio Čedomir Stojić završeno je muzičkom tačkom Ane Aleksić (sopran) i Dobrile Kovačević (klavir).

Posle završetka "Susreta Beograd 2004" ostaje da se zahvalimo Nataši i Thomasu Krausu za napor koji su uložili u organizaciji ovog događaja.

Dragan Ilić

Povodom Susreta 2004. u Beogradu

Ako bih želela da ukratko sažmem ono što su po mom doživljaju Susreti 2004. doneli novog i suštinskog za dalje njihovo i naše usmerenje, podsetila bih najpre na misao dr Klünkera koja se na njima čula i koju ću parafrazirati na sledeći način: **Antroposofija se pojavljuje kao potreba srca, životna nužnost snažna kao osećaj gladi ili žeđi. To je pitanje autentičnosti: da li u meni postoji istinska potreba za duhovnošću? Antroposofija nije duhovno učenje, niti pogled na svet - već odgovor na to ako istinski postoji ova potreba.**

Imali smo jedinstvenu priliku i da doživimo prisustvo ne jednog antroposofa, već pre svega čoveka, pojedinačne osobe koja u svom ličnom odnosu prema ličnosti i delu Rudolfa Štajnera ostvaruje novi kvalitet. I ako je u tom doživljaju uspeo da nas dosegne bar jedan trenutak svetlosti i barem jedna misao nas ispuni predanošću i, ponovo, željom za beskompromisnom predanošću, onda smo stupili u situaciju novu sa novom odgovornošću: da nam ista ta misao ne umine, da ostanemo sa njom u živom odnosu, reći ću čak, odnosu svakodnevnog sapatnje i sastvarnosti. O tome je, između ostalog, i govorio dr Klünker. Neko će možda reći da su se takve stvari već dešavale, da su nam misli i ranije svetlele i da smo i pre (o, već toliko puta do sada!) istu predanost osetili i podržavali je u sebi. I nesumnjivo je tako! Ali, da li je to dovoljno, da li u onom što je prošlo ima života, ili danas ponovo, po prvi put, a zaista kao nikada do sada, svoju misao treba da ispunjavam svetlom predanošću istini, kao da svi trenuci do sada nisu bili i kao da sutra neće doći (a zaista neće, doći će samo novo danas). To **danas** ako mogu da osvestim kao polje moga delovanja, ne očekujući ništa od drugih, ni od providenja, ne oslanjajući se na ono što je bilo, i počnem li tu, na mestu strašnom *postojati*, ili, bolje rečeno, *postajati* i *opstajati*, tada ću tek u najboljem smislu ispuniti onaj zadatak (koji, opet, nije spolja postavljen, već unutra nađen kao najdublji zakon mog sopstevnog bića), onaj zadatak o kome je govorio Rudolf Štajner i koji je bit antroposofije kao nauke (živog procesa, a ne gotovog učenja) – zadatak da spoznam istinu. Tu istinu spoznajem *danas* i spoznajem je svojim Ja, i tek u njoj nastajem, kroz večito počinjanje.

Nije u mojoj moći a ni u nameri da obuhvatim sadržaj koji je dr Klünker ovom prilikom, čiju izuzetnost želim ponovo da naglasim, izneo. Uverena sam da se iz dvodnevog susreta sa njim može crpsti nadahnuće za čitav život – tako su važne i velike misli tu bile izrečene, i njihov značaj za budućnost ćemo tek otkrivati. Ali, važnije od toga je unutrašnje raspoloženje koje udublјivanje u svaku od tih misli donosi, a ono je istrajavanje u svetlosti i trud ka čistoti, jer, i ponovo ću po smislu navesti reči g. Klünkera, kojima i završavam ovaj kratak osvrt: **nije važno koliko je dubok odnos sa Duhom, već koliko je autentičan.**

Bojana Mišković

Dragi prijatelji Antroposofije!

Od 30. maja do 14. juna imaću prilike ponovo da posetim moj rodni grad i našu zemlju. U tom periodu je moguće jednodnevni antroposofski rad (u Beogradu, Zrenjaninu ili Pančevu) na neku od ovih tema:

1. Sporedne vežbe
2. Ružokrstaška meditacija
3. "Kompjuterosophija" - pokušaj duhovno-naučnog posmatranja kompjutera

Zainteresovane molim da mi se jave na: skrisan@gmx.net ili od 01. do 07. juna na telefon: 013-41-401

Srdačni pozdravi iz Austrije!

Slavoljub Saša Krišan